

Latw eefchu Awises.

61. gada-gabhjums.

Nr. 3.

Trefchdeenā, 20. Janwarī (1. Februari).

1882.

Redaktora adrese: Pastor J. Weide, zu Neuhausen pr. Schruden, Kurland. — Ekspedizija Westhorn lga grahmatu-bohdē Jelgawā.

Par sīnu zeen. lasitajeem.

„Latw eefchu Awises“ lihds ar jaweem abeem peeltumeem: „Bastnīas un floblas sīnas“ un „Semlohpiba un faimneeziba“, maksā, — Jelgawā sanemot 1 rubl. un par postu 1 rubl. 50 kop. par gadu. „Latw. Aw.“ war apstelleht: **Jelgawā**, Ferd. Westhorna lga grahmatu-bohdē, Paleijas eelā № 2, „Latw. Aw.“ ekspedizijā; **Behterburgā**, pee Behterburgas zeen. Latw. draudies mahzitaja; **Kuldigā**, Ferd. Westhorna lga grahmatu-bohdē. **Dauflā**, M. Vogel lga apteeki; **Walmecrā**, Trey lga grahmatu-bohdē; **Walfā**, M. Rudolf lga grahmatu-bohdē; **Rihgā**, D. Minus lga kantori, Kopp eelā № 5, un G. Plates lga drikū namā, pee Behtera bastnīas, tur ari nem pretim „Studinajums“ preefch „Latw. Aw.“ — Bes tam tilab **Widsemē**, kā ari **Kursēmē** ikfatis war apstelleht „Latw. Aw.“ pee fawa mahzitaja. Zeram, kā ari fshlotaji, fshriweri un ziti zeen. kungl laipni preti nem apstelleschanas us „Latw. Aw.“ Kas 24 eksemplarus apstelle us weenu adresi jeb wahrdu, dabuhs 25. eksemplari par welfi.

Rahditajs: No eefchsemehm. No ahrsemehm. Wisjannatahs sīnas. Kā „Walfs“ un „Baltijas Wehstnefis“ isturahs zc. Uguns un uhdens breefmas. Sauschu flaiti-
chanas panahitumi. Alhibes. Studinajchanas.

No eefchsemehm.

Behterburga. „Waldibas Wehstnefis“ isfludina, kā 5. Janwarī bijusi prozeje Sankowska un Melnikowa leetā. Kara-teesa nofohdijusi Sankowski us nahwi zaur pakahrschanu, un Melnikowu us 20 gadeem pee kalnraktuwes darbeem. Spreedums tika stahdihts preefchā Behterburgas kara-apgabala wirskomandēera palihgam, generaladjutantam Kostanda, deht galigas apstiprinajchanas. Kostanda 11. Janwarī darijis kara-teesai sinamu, kā spreedumu par Melnikowu apstiprinajohht, bet Sankowska leetā, kas luhdsis peedohschanas un par kuru truhfshohht flaidru peerahdichanu, kā tas peederejis pee kahdas fleepenas fabeedribas, spreedums paweeqlinahts tahdā sinā, kā Sankowski nosuhams us nenofazitu laiku pee kalnraktuwes darbeem. — Abceem noteefateem atnemtās wisas teefibas. — „Birshas awise“ dsirdejusī, kā Kreewija ar Turziju falihguschas par kara-atlihdsinajchanas maksafchanu. Turzija famakfahs Kreewijai ik gadus pa 10 milj. franku (lihds 5 milj. rublu). — „Waldibas Wehstnefis“ sīno, kā juhras-ministeris Pestfchurows eezelts par Melnahs juhras flotes wirskomandēeri, un juhras-ministera amatā eezelts admirals Schestakows. — **Japanas fuhnteezibas sekreteeris** luhdsis „Now. Brem.“, lai pasinojohht, kā awises ispausā sīna par usbruzeenu Japanas keisaram esohht pilnigi nepateefa. — „Golofam“ sīno ik **Rijewas**, kā tur wihreetis apzeetinahts, kas isplatijis wiltigas kreditbiletēs. Bahrmeklejoht, pee wina atradufchi pulka 25-rublu kreditbiletu. Winsch peederoht pee kahdas beedribas, kas Ddesā un Charlowā darbojotees ar wiltigas naudas taifichanu. — **Finanzu-ministerija** esohht nodohmajusi pahrdohht daschus dselszelus, kas krohnim leelas summas parahdā, un kur krohnim, dselszela nelabahs faimneezibas wefchanas deht, katru gadu wehl miljoneem japeemakfā klahht. — **Muhfu Augstā Waldiba**, kā zeen. lasitaji atzerefees, eewehrojamo Kreewu awisi „Golofs“ bij aisseegufi us pusgadu. Tagad „Golofs“, fawu strahpi nozeetis, ir atkal usnehmis fawu zeku. Sawā pirmajā nummurā „Golofs“ ir laidis laudis rakstu, par ko „Ztg. f. St. u. L.“ tā sīno: Raksts flubina Kreewu famaitato kauschu pulku us faderibu un meeru. Tagad wisur eeraugohht eenaidneeku; wisu zeribu leekoht us tautu, kas tadfchu tumfch bars, ar ko newarohht johkotees. Kad faka: „pataujatees us tautu“, tad ari esohht japeemin tee wahrdi: „Relaideet fcho swehru wakā.“ Kad apdohmajohht, kā tautu preti stahditu „netautai“ jeb tahm augstakajahm kahrtahm, tad warohht zeltees isbailes un breefmas. Kad Kreewija tagad daschā sinā zeefshohht, tad tas nenahloht wis ihpafchigi no Berlīnes meera-lihguma, bet no eefchligas flimibas, kas parahdotees nesflaidrās isbailes no nahkameem laiteem un zekotees no eefchligahm famufinajchanahm. Tahdā gaisā nogurstohht waldibai spehki. — Glahbfchana negutoht neds eefch tam, kā dohdohht preefchrohku augstakahm kahrtahm un Wakara-Ciropas

buhfchanahm, kā tas fenaf esohht notizis, neds eefch tam, kā peeluhdsoht „tautu“, kā Slahwu mihtotaju partija to tagad darohht. Bes fcheem wehl esohht Kreewu firdis. Par to esohht jagahdā, kā fchahs dabuhn pataufchanohs un zeribu, lai winaas, kā weens wihrs, pulzejahs ap jauno Zazu un Tam palihds Wina Keisara darbu west lihds galam. — No tam war redseht, kā „Golofs“ grib buht par widutaju un apmeerinaht fihwo partijas eenaidu. — **Firts Suworows**, agrakais Baltijas generalgubernators, 11. Janwarī peepeschi fashimis walsts-padohmes sehdeschanā. Leefstis Nikolajs Nikolajewitschs winau nowedis fawōs ratōs us mahjahm. — **Keisara pilsgalma ministerija**, kā „Golofs“ sīno, pastellejusi 150 dahrgas galwas-rohtas jahjameem sirgeem preefch Keisariflahs familijas lohzeekteem un swefchu semju waldineekeem un printfcheem, kas pa krohneschanas laiku apmeklehs Masfawu. Katra rohta buhs taifita is farkanbruhna fanta, ar selta fchnohrehm, pufshkeem un isfchuwumeem, pa 1000 rubl. wehrtibā. Preefch zitu pawadonu sirgeem teel uspuzeta rohta, kas glabajahs staku musejā no Keisarenes Katrihnes II. krohneschanas laika. Wifceem darbeem waijag buht gataweem us 1. Maiju. — **Kā dsird**, tad Baltijas gubernās notikfshohht rewifija zaur senatoreem. Tas buhtu lohti teizama leeta, jo tad isflaidrotōhs daschas leetas pee mums. — **Wifus tohs walsts-noseedneekus**, kas noteefati us dsihwi Mihta-Sibirijā, waldiba nodohmajohht fuhthist us Sachalinas falu Leelajā juhā. Jo Mihta-Sibirijā nahkotees lohti grehti fagahdohht waijadfigo usturu un gais tur lohti newefeligs; turpretim Sachalinas falā, un fewifchki winaas deenwidus-dakā, wif esohht dauds labati un weeglaki peegahdajams un gais dauds wefeligaks.

Kursemes gubernators, geheimrahts P. v. Lilienfeld, 12. Janwarī aishrauzis us Behterburgu, deenesta leetās. Gubernās pahrwaldi winsch par to laiku nodewis wihze-gubernatoram.

Jelgawas Latw. beedriba notureja 9. Janwarī fch. g. fawu generalfapulzi. Sapulze iswehleja wispirms trihs rewidentus preefch pagahjufchā gada rehkinumu zauri luhkofchanas. Us tam beedribas preefchneeziba dewa pahrfklatu par fawu darboschanohs iszahjufchā gadā. Atlizinati tikufchi kahdi tuhkfshohht rubli, kuri isleetati preefch nomakfas par beedribas grunts-ihpafchumu. Behz tam bij 15 jaunu runas-wihru wehleschana, kas tika ezelkti wiswairak no lauzeneeku widus. — Preefchneezibā tika eewehleti: J. Neumanis par presidentu; Bötcheris par I. wihze-presidentu; Beilmānis par II. wihze-presidentu; D. Kronbergis par rentmeisteri; K. Heilsbergis par beedru-smataju, un M. Bluhms par I. un Behrsinsch par II. rakstu-wedeju. Wakarā israhdija no beedribas pufes teateri Schirkehōfera konzert-namā. Uswests tika: „Zuku juhahm“, johku-luga 5 zehleens, latwifki no F. Stefana. Behz teatera bij turpat balle. — **Kā dsirdams**, tad Kursemes dseedafchanas-iwehftki nebhufshohht wis fchogad; wini atlikti us wehlaku laiku, lai buhtu eespehjams winus isrihohht jo kuplaki un pilnigaki. — **Kursemes lohpu aishfargafchanas** beedriba, us preefchneezibas lohzefta, fchtahtsrahhta Dr. Schulza lga usmudina-

fchee nowadi bagatigi ar meschu apdahwinati, tad buhtu jadohmä, ka lohki un malka buhs lehti; bet tas ari war buht ohtradi. Zaur neprachtibu war isskluft leelako bagatibu; tadeht tad ne ari leelus meschus? Tas weetahm jau peedsihwohts un nahkamahm pa-audsehnm grehti par to jazeesch. Deewsgan neprachtigi fche wehl dsihwo ar fcho wiseem, ne fainneekeem ween, til waijadfigo mantu un grehti grehto pret nahkamibu. Zil breefmigi, nescheligi isskatahs wasar karstas deenas tee duhmu lahmi, fo daschreis wairak weetäs muhsu meschös redsam uskappjam! Tee ir leezeneeki, kas rahda, ka tohp grehlohts pret Deewu, tuwaku, fewi paschu un saweem behrneem. To redsoht, gandrihs prahts leeds dohmaht, ka tahs zilwela rohkas, kas tahdus darbus pastrahda, kas tihschä prahtä ne ween tuhstoschu Deewa radijumu bes schezlastibas nonahwë, bet kas aishahsch muhsu labakohs pelnas-awotus; jo ne ween dsimtskungam atlez labums no mescha, bet ari fainneekeem un iffatram, jo siltuma un pajumta tadschu wiseem waijag. Bet wehl wairak. Zil grehts dascham gads, kad bakkus un malku nepahrdohd. Gan laudis sin, ka tufschös gads dsimtskungs ihpafchi sawu fainneeku un kalpu deht wairak meschu pahrdohd. Gan itin labi sin, ka ar katru isposhtitu mescha gabalu paliks bakki un malka dahrgaki, un tomeht wehl isgahjuscho wasar nodega Anzes-Zuhrmalas meschös wairak simtu puhra-weetu.

Kad nu jautajam: kas tadschu tahdu breefmu darbu pastrahda? tad ja-atbild: gan pa leelakai datai ne-apdohmiba un mulkiba, kas ar uguns leetahm deewsgan prachtigi ne-apeetahs; bet warbuht ari launs prahts, no atreebchanas flubinahts, fshahdeht meschafargam, fainnee-kam jeb muischah. Kad fainneekeem lihds schim bij aisseegts us degumeem ganiht, tad wineematlifa wehl zitas mescha ganikles, bet kad meschi tagad winu tuwumä isdeg, tad war gaditees, ka mescha-waldischana tai apgabala ganikles pawisam aisseeds, un tad atleek wineem til tahs pee winu grunts peederigahs. No tam redsams, ka fainneekeem wis-gruhtaki zaur meschu isdedsinaschanu jazeesch; tadeht buhtu jawehlahs, ka wini peepalihdsetu tahdus nedarbus isnihzinaht, un fainneeki pa leelakai datai to waretu, kad sawu mahju lauschu staigaschanu pa meschu jo wairak eewehrotu, ne-ustizigus zilwekus un gahjjes nepaturetu un ganeem aisseegtu uguns-leetas lihdsi nemt.

Kahds Pohpeneekäs.

Wez-Subatas meestä flaititi 1014 un **Zaun-Subatas** meestä 752 eedsihwotaji (pret 535 un 582 eedsihw. 1863. g.). — **Biltenei** ka dsirdams, esohht 1500 eedsihwotaju.

Rihga. „Rig. Ztgai“ sino, ka ahrpus Alessandera wahrteem redseti melnee strasdi, un eesfchpilschta — pat taurinsch un ohdi. — **Ari waboles** un fleekas jau useetas. — **Us Rihgas rantes** un weselibas - komissias pasinojumeem, ka schim brihscham Rihgas pilsehtä stipri isplatijusees tihsus fehriga un ka pohsts zaur to wehl eijoht leelumä, ka truhst peenahzigo flimneeku weetu, Rihgas pilsehtas walde 31. Dezemberi p. g. nospreedusi, tapat ka 1878./79. gadä, list uszelt diwi jaunus kohla barakas ar 30 gultahm us pilsehtas-lases un pilsehtas-draudses kohpigu rehlinumu, nabagu-flimnijas grunts-gabalä. Buhwe un eerihkojums pawisam aprehlinati us 10 tuhst rublu, ta ka katrai pusei buhs jamakä 5000 rublu. — Zaur pastahwoscho silito, leetaino laiku tihsus stipri atkal fahzis plohstitees. Pilsehtas-flimnija ween esohht 130 tihsus flimneeku. — **Nahkoschä landtagä**, ka „Ztga f. St. u. L.“ sino, laikam ne tilai Rihgai, bet ari masakahm Widsemes pilsehtahm buhschoht sawi weetneeki.

Ar Runga un Keisara Wisaugstako atlauschanu. Maslawä, sem Maslawas generalgubernatora preekschsehdeschanas, ihpafcha komiteja dibinata, lai zeltu Maslawä peeminas-schmi Deewa meerä aishahjuscham un muhschigas flawas zeenigajam, Keisaram Alessanderam Nikolajewitscham, preeksch kura noluhka teek wisä Kreewu walsti sub-skrizija atklahta preeksch labprachtigu dahwanu eewahlschanas. — To wiseem suamu daridams, Widsemes gubernators peesihmë, ka preeksch augscham nosazitä mehrka labprachtigahs naudas-dahwanas teek preti nemtas gubernatora kanzelejä if deenas, til fwehtdeenas un fwehtku deenas isnemoht, no pulksten 1 Oeem lihds 2eem pehz pusdeenas. (Wids. gub. aw.)

Muischas, kas peedereja bahrineem jeb kas stahweja aishildnu pahrwaldibä, drihstjeja tikt pahrdohthas tilai retös atgadijumös, un tamdeht lohti apgruhtinaja waku-semes pahreeschanu semneeku ihpafchumä. Tagad, ka „Rig. Ztga“ sino, Widsemes muischneeku konvents nospreedis isluhgtees no waldibas atlauju, ka ari schahdas muischäs buhtu brihw pahrdohht semi, ja hosteesa us to dohd sawu atwehleschanu. — Par tahdu Widsemes muischneeku ki wenta nolohnumu sino laista ari zitu Baltijas gubernu muischneezibahn.

Rosbergas pagasts, Walkas apriaki, 6. Zesfu draudses-teefas eezirkni, ka „Wids. gub. awises“ isfludinahts, atdalihts no Aumeisteru-Saku pagasta un no 10. Janwara 1882. g. eeskatams par patstahwigu pagastu ar wisahm likumigahm teesibahm un peenahkumeem.

Si Maschu draudses (Widsemë). Behdejos mehneschös dsirdeja fuhdsamees par daschadahm sahdsibahm Maschu draudse. Is-lausa wairak flehtis, istufschoja bohdi un kartufschu bedri. Manija ari kahdus diwi tehwinus, un weenreis tohs pat kehra, bet wini schahwufchi us kehreem un aishchgufchi. Kehreji dabujufchi tilai sagtahs leetas.

Preeksch kahdahm nedetahm kahds Maschu muischas meschafargs F. brauzä pahr Raugareem. Us weenreis tas eerauga few preekschä sirgu un ratus, bet naw neweena zilwela ratös. Winsch fahzis, waj naw kahds, kam sirgs peeder, jo dohmajis, ka brauzejs eegahjis meschä; bet neweens ne-atsauzees. Meschafargs brauzis ar kamanahm. Winsch peegahjis pee rateem un redsejis, ka brauzejs preeksch ne-ilga laika ratus atstahjis. Rati bijufchi wiszaur apsnigufchi, bet fehshamä weetä nebijis nemas sneega. Kad nu brauzejs neradees, meschafargs peefehjis sirgu ar rateem pee sawahm kamanahm un brauzis tahlat. Te no nejaufchi tas eeraudsijs few pakata wihru, kam leels kaschoks mugurä. Sweschais waijazjis, kapehz juhdschoht weenu sirgu kamanäs un ohtru ratös, us fo meschafargs atbildejis, ka kahdu reis ta gadotees. Us meschafarga waijazchanu, kapehz sweschais esohht usgehrbis tahdu leelu kaschoku, tas ari atbildejis, ka kahdu reis ta gadotees. Pee Bultu-krohga meschafargs peecturejis un sweschais gahjis tahlat. Meschafargs noskatijees sweschajam pakat un brihnijees, ka tas warejis winu panahkt, jo winsch brauzis pilnös rikschös. Pee tam meschafargs manijis, ka sweschajam kaschoks bijis wispah apsnidsis un tilai fehshamä weetä nebijis nemas sneega. No tam meschafargs nahzis us dohmahm, ka sweschais laikam buhs sirgu-saglis, kas dsirdejis winu brauzam un dohmajis, ka tam dsenahs pakat, un kapehz sirgu atstahjis. Meschafargs eegahjis kroggä, uszehlis krohdsineeku — jo bijis wehl lohti agri no rihta — un nu dsinuhschees sweschajam pakat. Kad tam prafijufchi, no kurenës nahloht un us kureni eijoht, tas atbildejis, ka esohht no Stukmanu muischas un eijoht pee semes-teefas, jo tam esohht tur terminsch. Bet ta deena bijusi festdeena, un festdeenas semes-teefa nenotur teefu. Ta tad neleetis, kas bij sapinees pat sawä walodä, tapa aishwefts us Maschu muischu un no turenës us Rihgu pee brugu-teefas, kur israhdijses, ka tas ir pasihstams sirgu-saglis un dsihwojis Stukmanu muischä sem polizejas usraudsibas. Winam ne-esohht bijis brihw sawu mahjas-weetu atstahht, un ja to daritu, tad 3 mehneschu zeetums. Maschu muischas walde ilka saweem laudihm, kas tai deenä brauzä us Mahlpils pufi, fahzht, ka Maschu muischä ir nokerts sagts sirgs. Tai paschä deenä tur eeradahs diwi Spahreneefchi, kas nokerto sirgu pasina par sawu un preezajahs, ka dabuja tik ahtri sawu lumelinu atpakat, kas tai paschä nakti bij tizis nosagts.

Kehwale. „Rev. Ztga“ sino, ka Baltijas uguns-dsehseju beedribu delegati schogad sapulzeschotees Kehwale 26., 27. un 28. Junijä; wini spreedischoht par labprachtigo uguns-dsehseju beedribu dibinaschanu us semehm.

Witnä un Schautös bakas stipri plohstotees. Mirstiba esohht lohti leela.

Miskaspijas apgabala lihds ar Dezembere mehnesi eeradusees stipra fala. Krasnowodas un Michailowas ohstas Kaspijas juhra pahrsaluschas ar ledü. Bes tam nakti us 14. Dezemberi plohijusees leela wehtra, kas salausijusi dauds telegrafa stabu. Nupat useeteer naftas-awoti pahrpulhdufchi ar sneega uhdeni, ta ka winds schim brihscham newar strahdahht; jo truhst waijadfigo pumpju, ar fo ispumpeht uhdeni.

No ahrsemehm.

Austrija. Is Bosnijas un Herzegowinas pastahwigi nahl sinas par sikeem kautineem starp Austreeschu kara-pulkeem un nemeerneekeem. Daschä weetä dumpineeki jau esohht lihds tuhstosch wihru stipri un darohht deewsgan galwas-fahpju waldibai. — **Pee Brinnas**, Morawijä, flepna sozialdemokratu sapulze atklahta. Dauds personu apzeetinants.

Anglija. Zhrijä kahrtiba wehl naw labojusees. Tas ihpafchi redsams no tam, ka ne sen atkal pawehle tika dohta weenam gwardes bataljonam, lai dohdahs us tureni. — **Kehwinene** taifahs braukt us Italiju, kur grib kahdu laikü usturetees pee Lago-Madschiores esara, Seemel-Italijä. — Wina ari apmekleschoht Italijas kehwinu-pahri Rohmä.

Franzija. Grahs Šhodordi, kas ezeltis par suhtni Pehterburgā, un barons Kurfels, kas ezeltis par suhtni Berlinē, wehl nam nobraukuschi fawās weetas. Tee griboht pirms nogaidiht, tā tahs leetas noraisfees pašchu mahjās; jo tā sino, tad Gambeta un wisi ziti ministri schinis deenās atkaphuschees no amateem.

Italija. Rohmas pilsetai pehz pehdejahs lauschu skaitišchanas esohht 300 tuhst. 292 eedshwotaji. — **Bezais Garibaldis** labakas weselebas kohpschanas deht nobrauzis us Neapeli, tur no eedshwotajem tizis fanemts ar besgaligu gawilešchanu. — Garibaldis naw Neapelē bijis no 1860. gada.

Greekija. Ši Atenes sino, ka kahds Greekis metis leelu atmeni lehnina dselszela wagonā tai brihdi, kad wagons ar Greeku lehnina-pahri patlaban eebrauzis Atenes bahnusi. Atmenis neweenu netrahpijis. Beskaunigajam darbam ne-efohht nekahdu politisku zehlonu.

Turzija. No Arabijas Anglu awise „Standard“ sino, ka tur stipris Arabeeschu dumpis esohht izsehlees. Turku gubernators Jemenē esohht suhtijis us Konstantinopeli luhgšchanu, lai tam raiditu palihgā stiprakus kara-pulkus.

Egipte. Anglu un Frantschu waldibas weenojuschahs, apspeest katru nemeeru, kas Egiptē izseltohs ar Anglu kara-pulkeem, kas us turenī nowedami is Indijas. Franzija nesuhtihš fawus kara-pulkus us Egipti, ja preeksch tam nerohdahs ihpašcha waijadšiba.

Seemel-Amerika. Swehrinato teefa atsinusi Gito par wainigu pee presidenta Garfjelda nahwes.

Wisjaunatahs sinas.

„Waldibas Wehstnesis“ sino, ka 17. Janwari leelfirstene Mariza Pawlowna, leelfirsta Wladimira Aleksandrowitscha laulatā draudzene, laimigi dsemdejuš meitru, kas dabujuš wahrdu Helene. — **Senatoru-rewizija** Baltijas gubernāts, tā „Nig. Žta“ dsirdejuš, tikschoht uštizeta senatoram geheimrahtam Manafeinam. — **Firsta Suworowa** weseleba labojahs. — **Kreewijai galwas-naudas malkataju**, tā „Now. Wrem.“ sino, esohht pawisam lohpa 25 milj. 6 tuhst. 450. — **Winstlas komerzbankā** schinis deenās useeta sahdsiba 50 tuhst. rublu leelumā. Sahdsibu isdarijis kahds no bankas augstakeem eerehdneem un aistlaidees lapās. — **Schihdi**, kas Kreewiju atstahjuschi, fahkuschi aiseet us Seemel-Ameriku. Nu-Jorkā ween ne sen nonahkuschi 300 Schihdu, un 14 tuhst. gaidohht wehl til us naudas palihdsibu, lai waretu turp nobraukt. — **Ši Dublinas** sino, ka Jhrijas waldiba zaur spionu dabujuš sinas, ka pašahw tahli isplatita fahwehreschanahs klehras, Limerikas un Korlas aprindās. — **Rihgas gubernas-gimnastija** skolas-nauda pa-augstinata us 55 rubl. par gadu. Zaur to ar laitu grib sakraht buhwes-kapitalu preeksch jaunā skolas-nama.

Kā „Bals“ un „Baltijas Wehstnesis“ isturahs pret „Latweeschu draugu beedribu“.

Kad „Bals“ un „Balt. Wehstn.“ zeen. redaktoru kgeem wairs nebij weetas „Latweeschu draugu beedribā“, tad dasch prasija: „kā nu minetahs awises isturefees pret „Latw. draugu beedribu“?“ Dohmas par scho leetu nesagahja lohpa. Daschi faziija, ka nepareisahm usbrukšchanahm, apwainošchanahm u. t. j. pr. nebuschoht gala; daschi turpretim bij pahrliezinati, ka to ne-atwehlehs dariht gohda prahts un peeklahjiba, kas mehds rastees pee isglistoteem raksteem un zilwekeem. Bet deemschehl pirmajem ir taisniba. Gohda prahtam, peeklahjibai un pat pateesibai par spihiti nahza laudis raksts pehz raksta, kas fagroshtija pateesibu un apkehstija „beedribu“ un winas zeen. presidentu. Pat „Latweeschu Awises“, kas ne wahrdina nebij sinojuschas, ka sinamee lungi ir israiditi is „beedribas“ ahra, tapa apschahktas tā ar smirdošchu uhdeni, ko „Bals“ un „Baltijas Wehstnesis“ nu pašchi ohsdami usohsch. „Bals“ un „Balt. Wehstn.“ peepeschi ir palikuschi tā til-ko peedsimuschi behrnini, kas neka nesin no „Latw. dr. beedribas“ kreetnajeem darbeem Latweeschu tautas un Latwijas labā. Wini wairs neka nesin no tam, ka no masahm ahbezhem lihds pat bihelei „beedriba“ zif waredama ir gahdajusi par grahmatahm, kas kalpo tautas prahta- un firds isglistibai; wini wairs neka nesin no tam, ka „beedriba“ ir lohpdama lohpusi Latweeschu walodu, eewehrodama walodas likumus un walodas garu, lai Latweeschu waloda arween wairak waretu peenemtees augumā un paliktu us pa-audschu pa-audsehmi tā dsihwa waloda un ne wis „kā lihds, pee kura graisoht“; wini neka nesin, ka „Latw. dr. beedriba“ ir meklejusi issinaht Latweeschu tautas pagahni, meklelama pilskalnās senlaidu leetas, krahdama pašakas, teikas, tautas-dseefmas u. t. j. pr., lai tauta arween wairak isglistotohs pašchas un ne wis zitas kahdas tautas garā. Wahrdu fakohht, „Latweeschu draugu beedriba“ ir allasch Latweeschu

tautai parahdijusi draudsihu prahtu, preegadamees par tautas plaušchanu ahriģā un eekschigā sinā, bet ari pati palihdsedama, lai pahr Latwiju isplatahs gaisma un kreetna buhšchana. Wisu to „Bals“ un „Balt. Wehstn.“ ir pawisam aismirjuschi. Winu atmina ir peepeschi palikuschi pawisam wahja. Bet stipri, lohti stipri schee laikraksti parahdahs pee „beedribas“ nolamashchanas, apkengashchanas un pašchusflaweschchanahs jeb fawu redaktoru usflaweschchanas. Wineem naw deewšgan ar to, ka pašchi raksta, ka winu redaktori esohht flawejami tautas wihri, bet leel wehl ziteem fawās lapās rakstihht usflaweschchanas rakstus, kuroš teem „istumtajeem“ leeleem tautas wihreem (?) tohp issfazitas pateizios par to, ka wini „beedribas“ sapulze esohht tif duhšchigi aistahwejuschi „tautiskohs zenteenus“ un tamdeht esohht isflehtgi is beedribas. „Tauta“ tagad skaidri redsoht (?), ka stary „Latw. dr. beedribu“ un tautu ne-efohht wairs nekahdas faites (?). Lai tikai strahdajohht tahdā pat garā tahlak, tad tauta plaušchoht u. t. j. pr. (!!). Mehš nespreedisim par to, waj tas ir peeklahjigi jeb nē, kad laikraksti pašchi fawus redaktorus usflawē; peedshwojuschi to gan zitur nekur wehl ne-efam; bet neleegsim, ja kahdu laikrakstu un winu redaktoru gohda prahts wineem to atkauj. Ari ne-ismeklesim, waj tee, kas tautas wahrda (?) tahdas usflaweschchanas raksta, jau ir peedsimuschi un staiga meesā, jeb dsihwo tikai redakzijas garā. Gar tahm leetahm mums naw nekahdas datas. Bet weena leeta mums tadšchu schē ir wisadi japeemin. Prohti: „Bals“ un „Balt. Wehstn.“ grib faweem lasitajeem eekalt galwā, ka winu zeen. redaktori „tautisko zenteenu“ deht esohht istumti is „beedribas“ ahra, jeb tamdeht, ka wini til duhšchigi aistahwejuschi „tautiskohs zenteenus“. — To ihsto un weenigo eemeslu, ka deht tee sinamee lungi wairs naw „Latw. dr. beedribas“ lohzehti, zeen. lasitaji sinahs ne wis ween is beedribas presidenta „atklahthš wehstules Kalnina kgam“, bet ari is „kahda Latw. dr. beedribas lohzehta“ raksta Latw. Aw. schi gada 1. nummurā. Schai rakstā, ko beedriba ikkatru brihdi apstiprinahs, stahw tā: . . .

„Widsemes direktors peerahdija, us nummureem un raksteem skaidri simejoht, ka laikraksti „Bals“ un „Baltijas Wehstnesis“ nepareisi usbruhht wirsū mahzitajeem, skohlotajeem, tizibas mahzibai, misionei un teefahm, un ka „Bals“ (Nr. 39.) skubina pat us nepaklausibu waldibai (Wahzi tohpohht apkehstiti gandrihs ikkatrā nummurā) . . . 10 us labu laimi rohkā nemtōš „Bals“ nummurōš atrohdotees 13 un 30 „Baltijas Wehstnescha“ nummurōš 15 tahdi usbrukšchanas raksti. Tā isturedamees „Bals“ un „Baltijas Wehstnesis“ raknajoht pee Wisaugstaki eegroshtiteem fadsihwes pamateem un isplatoht netizibu un netillibu. Wisu to eewehrojoht — „beedriba“ galu-galā nospreeda, tahdu laikrakstu redaktorus, kas strahdā pee Latweeschu tautas pohstia, wairs ne-usluhkoht par faweem lohzekleem.“

Ta leeta war buht diwejada: waj nu „Bals“ un „Balt. Wehstn.“ grib eemest Latw. tautai, ka tā faukto „tautisko zenteenu“ deht winu redaktori wairs naw „Latw. dr. beedribā“, un schi eemeshchana buhtu tihri meli, jo „beedriba“ nekad naw spreedusi par „tautiskem zenteeneem“, bet turpreti fawā pehdejā sapulze skaidri leezinaja, fazidama, ka wina ne buht nepretojahs labeem un teizameem tautas zenteeneem, bet tikai pretojahs meleem un nepateesibai; jeb „Bals“ un „Balt. Wehstn.“ nosauz par „tautiskem zenteeneem“ tahs leetas, kuru deht „beedriba“ sinamohs redaktoru kguš wairs ne-usluhko par faweem lohzekleem. Tā tad „Bals“ un „Balt. Wehstn.“ — nepareisu usbrukšchanu mahzitajeem, skohlotajeem, tizibas mahzibai, misionei un teefahm, pašubinashchanu pat us nepaklausibu waldibai, . . . raknashchanu pee Wisaugstaki eegroshtiteem fadsihwes pamateem un netizibas un netillibas isplatischanu — peeskaititu pee faweem „tautiskem zenteeneem“. Zaur tam „Bals“ un „Balt. Wehstn.“ pus apflehtee „tautiskee zenteeni“ gan drusku isklaidrotohs, bet tad wini stahwetu ne wis ween ahropus „Latw. dr. beedribas“, bet ari ahropus Latweeschu tautas, ais kuras wini nu flehpijehs, tā saki ais smilgas.

Zeem. beedri! Lohlatees, tā lohjidamees, lamajeet, zif lamadami, Jums wis tas nelihdschš neneeka. „Latw. dr. beedriba“ Jums ir peerahdijusi, ka Juhfu zenteeni Latweeschu tautai ir par pohstu un famaitashchanu. Zaur pelshchanahm un zaur apshweizinaschanas raksteem, ko fazerejuschi kahdi 14 studenti un ko rakstijuschchi jeb ari naw rakstijuschchi „kahdi skohlotaji, farmazenti“ u. t. j. pr. un ko Juhš Seewem redaktoreem pašneedseet par eepreezinashchanu behdu deenās un ko Juhfu palihgi isnesā laudis, — Juhš ne-atspehkoheet to 80 wihru spreedumu, kas drihsā laika israhdischē ar Deewa palihgu — ari par tautas spreedumu. Juhš zenschtees, to ikkatris mana,

laudihm eeteikt, ka „Latw. dr. beedriba“, kas noteefaja netizibas un netiklibas isplatifchanu, esoht ta wainiga, bet ka newainigi esoht tee, kas netizibu un netiklibu isplata. Muhfu laiki, paldeew's Deewam, wehl naw tahdi, fur pareisi noteefatohs war nostahdiht kauschu preefscha — ka beswainigus zeetejus.

„Lai ar' buhtu smalki pihts, Wisu atklahs faules rihis.“

Beidsot pastahstifim schahdu notikumumu: Kahdi puifcheki bij paftrahdajufchi nedarbu. Saimneeks tohs tamdeht dikti iskubla. Puifcheki fazehla leelas brehkas. Drihs bij klahd kahdi ziti puifcheki, kas labpraht strahdaja tahdus paschus nedarbus. Tee gahnidami nogahnija faimneeku, kas pretojotees wisam, kas esoht labs un kas puifcheeem daroht preeku, un schehlodami noscheloja iskultohs beedrus, gan wineem bifikites lahpidami, gan dibeninu glaudidami; — bet kuhleens palika kuhleens, un prahtigee fazija: „Ta tak reisi wajadseja notikt.“ —

Mehs finam, zeen. lasitaji, ka Zums nepatihl, kad Zums pafneedsam strihdus rakstus. Reemeet par launu, ka scho reisi wehl to efam darijuschi! Bet to turejahm par wajadfigu, lai Zuh's sinatu, ka ta leeta ihsti iraid. Meh's zeram, ka uf preefschu Zuh's wairs nepaprehtinasim nedj ar strihdu „Latw. dr. beedribas“ leeta, nedj ari ar raksteem pret muhsu usbruzejeem, kas, ka rahdahs, no pateefibas negrib ne sinagt, bet ir lohti weikli pee leetas fagrohfschanas.

Ta p. p. „Balt. Wehstn.“ muhs ir lizis nowahrtu muhsu raksta deht Latw. Aw. 1. nummuru („Zeen. redakzija“), bet fargahs, ka no uguns, to rakstu pasneegt faweem lasitajeem. Un „Bals“ mums grib uscept, mehs esoht fazijufchi, „ka Latweefchi ir eegulufchi tautifku zihninu fehrga“, bet fargahs, ka no uguns, faweem lasitajeem faziht, ko mehs fazijahm, prohti, ka iflatrai tautai ir jazenschahs dabuht weenadas teefibas ar zitahm tautahm tai pascha walsti 2c. 2c. Ta muhsu zeen. beedri israujs is muhsu raksteem kahdu pusteikumumu un ispausch par mums negin kahdus melus, lai Latweefchi paliktu ne-ustizigi pret mums. — Tahdeem pretineekeem gohdigs zilweks newar pretotees. — Ta tad mehs eefim meerigi uf preefschu; lai reij, kas grib.

Uguns un uhdens breefmas.

(Beedfihwofums uf Mifschigan-efara; Seemel-Amerika.) (Beigums.)

Tahda wihse lab's laiks pagahja. Wareja jau buht pulkstenis 11 nakti un wehl arween trakoja degschana tahlak. Bet schi ilga degschana dewa flihzejeem zeribu, jo wini zereja, ka kahds kugis, uguni eeraudfijis, nahks palihga. Uhdens bij lohti auffs un gais's nejauks. Jaunajai dahmai nahzahs to gruhti panest, jo winas smalkahs meefas to nebij radufchahs. To manija ari Richters, kas pilus lihdszeetibas uf sawu lihdszeeteju skatijahs, kaut ari to nepasina. Winsch bij tahs tschetras deenas pawadijis fuga widus ruhm's un wina atkal dahmu kajites, ta tad wini nebij tani laikā neras fatikuschees.

Richters darija winai sinamu, kas winsch iraid. Wina atkal winam fazija, ka winu fauzoht Sahra Blansford un esoht bagata lauf-faimnezibas mashinu fabrikanta meita. Wina apmellejufi Busala radus un tad dewufees uf Tschilagohs pilfchetu ar Levithanu atpafak. Wina luhd'sa Richteri, kad winai te buhtu nospreests nomirt un winsch pee dshiwibas paliktu, tad lai winas wezakeem pasino par winas nahwi.

To wisu Richters apfohlijahs ar aisgrahbtu firdi, bet ari nopuhlejahs winai tahdas dohmas isrunagt un dewa winai zeribu uf glahfchenu. Wina palika arween wahjaka un bahlaka, un ari Richters fahka pee fewim just aukstumu. Waj tad nu mums abeem te wajadseh's mirt; abeem til jauneem te nogrimt breefmigohs wihn's? Wehl ihfu laiku, un planka nebuhtu wairs nesufi dimus dshiwus, bet lihkus. Breefmigahs bij tahs dohmas, no furahm wini abi newareja tilt waka.

Sahra peepefchi farahwahs.

„Kaufatees!“ wina fazija.

„Waj Zuh's ko dshirdejagt?“ Richters prasija.

„Es dshirdeju runajam.“

„Baldeew's Deewam! No furas pufes?“

„No turen'es! Kaufatees, tagad atkal runa.“

Ari Richters dshirdeja runajam; bes tam winam likahs, ka kahds kugis tuwuma.

„Balihdseet, glahbeet, schurp ar laiwu! Balihdseet, glahbeet!“

Richters kledsa zil waredams.

Laiwa nahza arween tuwak, bet wehl nebij redsama.

„Mums te labak newajadseja neras kawetees.“ kahds wih's fazija. „Pee johda, kad mehs nebuhtu uf uhdena, tad waretum teikt, ka seme apafsch kahjahm deg. Mums ir jasteidsahs!“

„Uf preefschu!“ kahds zits fazija. „Japalihds teem, kas fauz pehz palihga.“

„Waj Zuh's pateefi to gribeet, Braun? Nu tad manis pehz! Labak, kad mehs pee ta fahohdita fuga pawifam nebuhtu peeturejufchi. Meh's zaur to efam weselu juhdsi no zeta noklihdufchi, un lihds pusnaktij mehs sawu mehrki nerasneegsim.“

„Eeet bes behdahm, Greeleij!“ Brauns fazija.

„Balihdseet, glahbeet!“ Richters atkal kledsa.

„Nu, fur tad Zuh's efeet?“ kahds prasija parupja balfi.

„Schè!“ Richters atfauzahs.

Tani pascha azumirkli leela sehgelaiwa peebrauza un buhtu ganderih's planku ar abeem peldetajeem nogremdejust.

Richteram isdewahs ar weenu rohku fakert pasneegto tauwu, ar ko planka pee laiwas tapa peewilkta klahd. Papreefschu ezeehla Richteri laiwa, tad jauno dahmu.

„Ta ir smalka dahma! Te nu Zuh's redseet, Greeleij, waj tas nebuhtu kauns bijis, kad mehs winai buhtu kahwufchi nosliht?“ Brauns fazija.

Wini bij kahdi peezi wihri tai sehgelaiwa, labi apgehrbuschees zilweki, kas ne-iffkatijahs ka kugeneeki jeb laiweeneeki, bet ka pilfcheneeki.

Laiwas pawehletajs, ko par Braunu fauza, bij skais's lungs, ar melnu bahrsdu, un likahs buht pahri par 40 gadeem. Wisi peezi wihri bij apbrunofufchees ar rewolwereem un duntfcheem; bes teem eerohtfcheem ari daschas peelahdetas flintes bij laiwa.

„Kahds bij kugim wahrds, kas fadega?“ Brauns prasija.

„Tas ir damfjugis „Levithans“, kas brauza no Busalas uf Tschilagohs pilfchetu,“ Richters atbildeja.

„No kam tad nelaimis iszehlahs?“

„No petroleuma, kas aisdegahs. Ka dshirdeju, esoht bijis 1500 muzu.“

„Waj dauds kauschu noslihta?“

„Masakais simts zilweku; warbuht wehl wairak.“

„Waj kapteinis ar?“

„Ne, winsch isglahbahs ar fuga laudihm eefsch laiwahm.“

Richters isteiza Braunam, kas winsch un ta dahma, un luhd'sa, lai winus abus nowed uf tuwako ohstu.

Brauns kratija galwu un fazija:

„Ne, Zums wajag drufzin pajeeestees. Es daschu eemeflu deht newaru braukt uf ohstu, bet es zitur fur braufschu. Un tas Zums ir wif's weena alga, kad til Zums dshiwiba ir isglahbta.“

„Es Zums lohti pateizohs par muhsu isglahbfchanu. Kad aisbraufseet uf Tschilagohs pilfchetu, tad dabuseet par to atlihd'sinaschanu,“ Richters apfohlija.

„Ne, ne! Nerunajeet no tam! Meh's nekad uf Tschilagohs pilfchetu nenonahksim un nerechkinam ari ne uf kahdu atlihd'sinaschanu,“ Brauns fazija.

„Uf preefschu Greeleij! Stuhrejeet arween uf seemela-wakareem! Uf to falu!“

Ka pawehleet,“ Greeleijs atbildeja.

„Uf kuru falu Zuh's stuhrejat?“ Richters prasija.

„Zuh's to tuhda'in redseet,“ tam strupi atbildeja.

„Waj tas nebuhtu labak bijis, kad Zuh's wehl kahdu pusstundu buhtu apfahrt braufajufchi? Warbuht wehl daschi nelaimigi peld uf fuga gabaleem, nosalufchi un bes famanas. Tas gan buhtu zilwela peenahkums!“ Richters fazija.

„It rik'tigi, mans lungs! Bet preefsch tam mums pateefigi mas laika. Pateizeet Deewam, ka Zuh's efeet isglahbti! Kad es te nebuhtu klahd bijis, tad es Zums swehru, mani draugi nebuhtu Zuh'su pehz uskawejufchees.“

Tee ziti tschetri palohzija galwu, it ka fazitu, ka Braunam taifniba.

Richters zeeta klusu. Winsch newareja ispragt, kas tee par zilwekeem, kuru wara winsch ar sawu isglahbto draudseni atradahs. Sahra sehdeja willainā deki eetinufees, ko winai Brauns bij pafneedsis.

Uguns blahsmas no fadegufschā fuga palika arween masakas un beidsot pawifam pasuda migla. Sehgelaiwa arween pastahwigi no puslihds leela wehja dshita peldeja uf seemela-wakareem.

Pehz wairak ka pusstundas laika Brauns fazija: „Tagad mums jau wajag buht falas tuwuma. Pusnaktis jau ir pahri. Izkareet lukturus!“

Diwi leelus lukturus ari peelahra pee mastā kohfa. Drihs pehz tam no krašta atspihdeja uguns, kas wehja schurp un turp kustejahs.

„Waj ir riktiga weeta?“ weens wihrs laiwa prasija.

„Zuhs eseet labi stuhrejuschī. Tahdā miglā ir fohti gruhti trahpiht riktigo zelu.“ Greeleijs fajija.

Minuti wehlaķ laiwa peepeldeja pee malas. Wihri isleħza malā. Isglahbtee gaħja wineem pakaf, kā Brauns teem bij pawehlejis.

Malā stahweja diwi wihri. Weens no wineem tureja lukturi roħkās. Tahlak wareja redseht uguni, kas kaħdā no dehleem taiħtā buhdā bij fakurta.

„Waj Zuhs eseet ko manijuschī tanis diwi beidsamajās deenās?“ Brauns prasija. „Waj naw kaħda laiwa falai tumojusees?“

„Nē, kungs.“ luktura turetajs atbildeja.

„Labi! Zuhs nu redseet, Greeleij, Zuhfu bailes bij tihri weltaš.“

„Tas jo labak.“ stuhmanis Greeleijs atbildeja.

„Waj wiš ir eepakahs un preeksch eelahdeschanas gataws?“

„Ja, kungs,“ tas patš wihrs atbildeja. „Bet kas tee par tahdeem swescheem zilwekem?“

„Atstahjeet man tohs! — Us preekschu! Ahtri pee darba! Behz pusestundas mums jabrauz prohjam.“

Behz tam Brauns fajija us isglahbtajeem: „Nahlat man pakaf.“

„Kā, kungs?“ Richters prasija. „Waj Zuhs gribeet muhs sche atstah?“

„Tam tā waijag notift.“

„Kur tad mehs tagad esam?“

„U weenas masas falinas Mifschigan-esara widu.“

„Bet . . . .“

„Nebehdajeet par neneneeku! Zuhs tē ilgi nepalikseet. Nihht atbrauks damsfugis, kas Zuhs aiswedihš us Ischilagos pilsehtu.“

„Kungs, wiš, ko Zuhs fakteet, isleekahs kā mihkla,“ Richters fajija.

„Nihht Zuhs to mihklu atminefeet. Nahlat man tagad pakaf!“ Brauns pawehleja.

Zits nekas Richterim un Sahrai ne-atlika, kā Braunam paklawiht. Wini gaħja kaħdu simtu fohtu tahlak un faneedsa ohtru buhdu, kas bij masaka par pirmo. Brauns eeweda winus tanē eekschā. Pee seenahm karajahš wezi deki; weenā faktā bij pohdi, uhdens-krushes un malka, un ohtrā faktā bij fakurta puħliħs leela uguns.

„Zuhs tagad wispirms tē palikseet, kamehr mehs buħsim prohjam aisbraukuschī,“ Brauns fajija. „Behz weenas stundas Zuhs wareet scho weetu atstah un eet us falu pastaigatees. Bet ahtraki Zuhs ahtrā nerahdatees, jo war gaditees, ka kaħds no maneem laudihm Zuhs noschauj. Daschas ehdamahš leetas es Zums schē atstelleschu. Nihht warbuht ap pusedeenu tē atbrauks kaħds damsfugis, kura kapteinis pehz manim un maneem laudihm waijahš, tad dareet man to weenigo patikschanu un atbildeet winam, ka esmu nobrauzis us deenwidus-wakareem. Waj Zuhs to ispildiseet?“

„Es to ispildischu,“ Richters atbildeja.

Behz schihs farunas Brauns aigahja prohjam, bes ka buhtu ko wairak fajijis.

„Bet kas tee waretu buht par tahdeem laudihm?“ Sahra prasija. „Es dohmaju, tee ir laupitaji.“

„To es netizu wiš,“ Richters atbildeja. „Es dohmaju, tee buhs konterbandneeki, kas schē paslehpjahš, bet nu daschu eemeslu deht ir jabeħg prohjam.“

Weens no teem septineem wihreem, kas bij pilnā darbā, eenefa wineem daschadus aulstus ehdeenus un buteli wihna, tā ka Richters ar fawu draudseni wareja atspirdsinatees. Pee uguns fildidamees, wini drihs eemiga un atmohdahš tikai ohtrā rihtā.

Ohtrā rihtā uszeħluschees, abi isgaħja falu apskatihht. Bet wini wairak nēka neredseja, kā fawu buhdu, jo zits wiš bij sklaidris, un winu isglahbeji bij nemanohht aisbraukuschī. Ehdeeni, kas wineem bij atsuhtiti, bij tikai preeksch weenas deenas. Bet ko lai tad dara, kad damsfugis ne-atmahktu?

Stundahm wini abi staigah par maso falinu un skatijahs us wifahm pusehm, gaididami fugi. Pulksten desmitds wini eeraudsija tahlumā baltu sehgeļi, bet sehgeļaiwa pagahja wineem garam. Diwi stundas wehlaķ wini eeraudsija us esara masu duħmu mahkuliti, kas palika arween leelaks; beidsiht wini redseja pusliħs leelu damsfugi, kas teescham us falu brauja. Behz mas minutehm fugis bij klahht un laiwas esarā nolaihtas, kas pildijahs ar polizisteem. Laiwas brauja us malu. Richters un Sahra wineem steidsahš pretim. Aprunoju-

schees, polizisti isleħza malā; preekschejais, masš, plezigs wihrs, tureja uswilktu rewolweri roħkā un usfauza:

„Badohdatees! Preti tureschanahš naw! Rifuma wahrdā es Zuhs apzeetinu! Zums eseet mani wangeneeki!“

„Mehš us preti tureschanohš ne dohmaht nedohmajam; mehš ne-esam tee, ko Zuhs meklejeet,“ Richters atbildeja.

„Kur ir tee smalkee kundsi?“ polizists prasija.

„Wini ir aishēguschī.“

„Kad?“

„Pagahjuschā nakti; warbuht pulksten weenā.“

„Sasohdihtš! Tā tad mehš par wehlu esam atnahkuschī!“

„Us kuru pusi wini aisseħgeleja?“

„Us deenwidus-wakareem.“

„Zil winu bij?“

„Bij septini wihri.“

„Tad ir riktigi. Jo ari es wairak ne-esmu redsejis.“

„Tad us seemeta-wakareem mums waijag braukt.“

„Luhdsu, nenemeet par faunu! Es teizu — us deenwidus-wakareem.“

„Mehš nebuhšim tik mulki un nekafimees peekrahptees; winsch Zums gan tā teiza, lai Zuhs man tā pakafat. Wini muhs grib no-west no riktigahm pehdahm.“

„Tas gan tā war buht,“ Richters fajija.

„Nu fakat man, kā Zuhs ar scho dahmu us schihs falas tiklahht.“

Richters polizejas kungam istahstija, kā leelais damsfugis fadefsiš un kā winsch ar jauno dahmu no mineeteem aismuzejeem us scho falu tizis nowests.

Polizejas kungs palohzija galwu. „Tas gan war wiš teesa buht; Zuhs isfkatarees kā gohdigs wihrs. Bet tagad Zums waijag man nahkt lihds us damsfugi.“

„To, kungs, mehš ari wehlamees! No Deewa pufes ne-atstahjeet muhs us schihs falas.“

Ziti polizisti bij pa tahm starpahm ismeklejuschi abas buhdas, kā ari wifu falu, bet neka ne-atradami — gresahš atpakaf us fugi.

Daschas minutes wehlaķ wiš bij us luga; wezakais polizejas-kungs kapteinim wifu bij sinamu darijis, un damsfugis skrehja us seemeta-wakareem.

Par abeem isglahbtajeem gaħdaja us to labako. Seemeta-wakaru esara malu smalki ismekleja, bet neka ne-atrada.

Damsfugis gresahš us Ischilagos pilsehtu atpakaf. Behdu fina par Levithana fadegschanu bij tur jau daschas deenas agrak tapusi sinama. Sahras wezaki apraudaja fawu mihko meitu. Bet kā wini tapa pahrssteigti, kad eeraudsija fawu meitu, ko jau sen tureja par nosliħkuschu.

Sirdigajam Dskaram Richterim Sahra dewa fawu roħku, zaur ko winsch palika par Blansforda mantineeku.

Richteram wiš tā notika, kā bij no Hamburgas isbraukdams wehlejees, prohti winsch atrada leelajā pilsehtā fawu dsihwes laimi.

„Daschu“ skaitischanas panahkumi:

Rihgas aprinki.

		Eshiwotaji.
Skultes	draudse	2,584
Krimuldas	„	6,546
Dahles	„	3,002
Rohpischu	„	3,612
Siguldas	„	5,167
Alaschu	„	4,339
Miskraukles	„	4,602
Dinamindes	„	8,642
Ischikiles	„	4,484
Salaspils	„	2,960
Leel-Zumpraw-m.	„	2,616
Lehdurgas	„	5,778
Ritatures	„	5,249
Zaunpils	„	3,559
Behterupes bas.	„	90
Madleenes	„	8,303

Balmeeas aprinki.

Alojas	draudse	7,246
Burtneeku	„	8,884

Rahditajs: Sina. Uf jaunu gadu. Kā waram salmus
2c. Par kompostā 2c. Lehta laika-glabše.

S i n a.

Lautfaimnezības darbu nodala dohd
skaidras sīnās, zil Krohnam semēs un kà ta
isdalahs daschās gubernās. Ciropas Kreewijā
Krohnam pawifam 3 milj. 423 tuhft. 528
defetinas semēs, kas pawifam eenefs 3 milj.
895 tuhft 302 rubl. gadā. Wiswairaf se-
mes Krohnam peeder Samaras gubernā: 1 milj.
107 tuhft. defetinu; Astrachanas gubernā:
675 tuhft. defetinu (ta ir wifū flittakā seme,
jo Krohnam wairaf ne-eeefs kà tikai 20 ka-
peifu no defetinas); Personas gubernā: 344
tuhft.; Taurijas: 227 tuhft.; Saratowas: 200
tuhft.; Orenburgas: 148 tuhft. 20; Permas:
140 tuhft.; Jekaterinoslawas: 102 tuhft.;
Harklowas: 94 tuhft.; Tambowas: 79 tuhft.;
Widsemē: 65 tuhft.; Besarabijas: 58 tuhft.;
Kurfemē: 57 tuhft.; Woroneschas: 19 tuhft.;
Wjattkas: 16 tuhft.; Nowgorodas: 18 tuhft.;
Minskas: 12 tuhft. Zitās gubernās ir ma-
sā nekā 10 tuhft. defetinu Krohna semēs.
Starp tahm skaitama Ufas gubernā, kurā ta-
gad tikai wehl 18 defetinu Krohna semēs atli-
zis, no kurahm gada eenehmums sanahk pee 18
rubl. Kaukasiju un Sibiriju eewehrojohk, atroh-
nam Stawropoles gubernā 112 tuhft. defetinu
Krohna semēs; Terskas gub.: 107 tuhft.; Tom-
skas gub.: 242 tuhft.; Semipalatinskas no-
wadōs 226 un Turgajas apgabala tikai 3 de-
fetinas. Wifs eenahkums lohpa no Kaukasi-

jas un Sibirijas ne-istaisa pahraf par 85 tuhft.
rubl.; tas naw wehl ne pilnas 20 kap. no de-
fetinas.

Uf jaunu gadu.

Wezā gada beigās un jaunā gada eefahkums
ir ihpaschi tas laiks, kur katrem peenahkās
luhkotees wispirms atpakal uf nodsthwoto gadu
un tad skatitees uf preekschu nahkamibā jeb jau-
najā gadā.

Kad lukhojamees atpakal pagahjuschā gadā,
tad waram sazihk, ka pagahjuschais gads bij
preeksch mums semkohpjeem daschā sīnā ihsti
gruhts gads, tā ka to, ko winisch mums at-
stahja, jutisim wehl deewsgan ilgi jaunajā gadā.
Ne-isdewigs un preeksch dascheem semkohpibas
darbeem pat skahdigs gaisis padarija muhsu
plauju stipri wahju un masinaja lohpu ehdamo
muhsu Baltijā — gandrifs nepancfami. Ar
raisehm un ruhpehm buhs dasch labs semkohpis
atwadijees no wezā gada un ar raisehm un ruh-
pehm lukhofees dasch nahkamibā. Lai nu ari
raises un behdas naw kà pihschti un putekli
aishpuchami prohjam, tad tomehr mums ari
newaijag no winahm sautees nospeestees un ap-
gruhtinatees, bet waijag ar wiseem spehkeem
kertees pee darba. Tik tas ir atstahs, kas
pats fewi atstahj.

Leetakai datai semkohpju waijadsehs jaunajā
gadā apdohmigi un usmanigi lukhoht uf wifū,
kas ween winu faimnezibā nahks preekschā, un
newarehs it nekā atstahk ne-eewehrotu. Sem-
kohpiba ir ihpaschi tas amats, kurā no wairaf

masahm leetahm isnahf we ena leela leeta, — waj nu laba, waj slihta. Semkohpim waijag jo zeeschi luhkotees us fawu faimneezibu, un par wifahm leetahm waijag lohpu ehdamo fahrtigi eedaliht un pascham katru deen redseht, ka nedohd wairak ka noliktu daku, jo zitadi buhs gruhti lohpus lihdj pawafarai ismitinaht. Lohpu ehdamà truhkums ir dauds slihtaks nekà maifes truhkums; naudu un maifi mehš waram eetapinaht pee labeem draugeem, bet lohpu ehdamo newaram dabuht ne no weena. Zeresim, ka jaunais gads mums atnesihs laimi un fwehtibu, un ka wifš isdohfees dauds labaki nekà wezajà gadà. Bet publesimees ari turpmaš jo wairak un mehginasim isdariht pareisi fawu usdewumu; pastrahdasim wifus fawus darbus ihstà laikà, par labu mums pascheem un muhsu tuwakeem un par fwehtibu wifai walstij. Ar schahdahm wehleschanahm, schahdahm zeribahm un schahdahm apnemfchanahm eestahjamees jaunajà gadà un usfauzam no wifas firšs faweem darba-beedreem: „Sweiki jaunajà gadà!“

Na waram falmus pareisi isleetaht.

Bagahjuschais gads bij lohti plahns gads pee lohpu ehdamà, un ihpaschi bij mas falmu. Schè nu waijadsehs parahditees, waj ir taifniba fakamam wahrdam: „Ar pulku war istikt un masumu ir ja-isteel“. Tahdàs faimneezibas, kureàs ir mas lohpu-baribas, ir falmi leelu-leelais palihgs pee lohpu mitinaschanas; tif waijaga ar falmeeem dsihwoht prahtigi. Kas to masumu, kas wiram ir pee rohkas, pratihs prahtigi isleetaht, nejutihš nekahdu leelu truhkumu un tam newaijadsehs lohpu flaitu stipri masinaht. Salmu wehrtibu pee lohpu baribas ne-atfwer it nekàs zitš. Lohpu pareisa ismitinaschana naw bes falmeeem nemas eespehjama. Salmi fatur sewi flahpekkainu un no flahpekkatihru baribas spehku, par ko runasim turpmaš. Salmi fatur ari fagremojamas kohka dakas un nedsihwas usturas weelas, kas ir lohti derigas lohpa mahgai, un ihpaschi atgremotajeem tohs war list flahst pee spehzigas baribas.

Kad grib falmus preefsch lohpu baribas pareisi isleetaht, tee ir ja-isdala diwàs dakàs:

1) Pahfschu-augu falmi, kas naw jafagreesch effelòs, bet ir labaki jadohd tapat gazi.

2) Steebru-augu falmi, un no pehdejeem atkal a) seemas-labibas falmi un b) wafarejas falmi.

Pahfschu-augu falmi ir ihpaschi lohti derigi preefsch aitam, un wiau baribas wehrtiba lihdfinajahs gandrihs seenam un ahbolinam. Meeschu un ausu falmi ir atkal ihsti derigi preefsch gohwihm, tapehz ka tee ir mihtsti. Rudsu un puhzu falmi ir derigi preefsch sirgeem, jo teem ir stipraki sohbi un war falmus smalkaki fakohst. Zeete seemas falmi ir ari tapehz preefsch sirgeem derigi, ka tee ehdoht tohs labaki fajauz ar feekalahm, un feekalas palihds mahgai barihu fawahriht.

Kad apskatam wifas falmu sortes un eewehrojama baribas wehrtibu, tad nahkam pee schahda gala-spreeduma: Pahfschu-augu falmi fatur 5 lihdj 27 procentes ohlas-baltuma un feera dakas, 1 lihdj 2 procentes tauku, 27 lihdj 38 procentes besflahpekkainas weelas un 33 lihdj 42 procentes kohka schkeedru. Steebru-augi fatur 2 lihdj 4 procentes ohlas-baltuma un feera, 1 lihdj 2 proz. tauku dakas, 33 lihdj 47 proz. kohka schkeedru un atlikums ir pelnu dakas.

Salmi fatur tif tad wifas schihs usturai derigahs un waijadfigahs weelas, kad tee ir labi un ihstà laikà eewahkti.

Tif ilgi, kamehr muhsu faimneezibas nebuhs pahrlabotas, un kamehr nebuhs eeriktetas waijadfigahs ehkas, kur war labihu drihs pehz plaujas eewest un nolikt apaksch jumta, lai falmi netohp no faules un wehja padauds iskalteti un lai leetus un negais tohs newar padariht slihtus, tif ilgi waijadsehs semkohpim pee plaujas jo zeeschi luhkoht us diwi leetahm:

1) Waijaga gahdaht par to, ka war eewahft falmus, kamehr tee augoht naw par dauds nonahkuschi. Scho war panahkt zaur tam, kad labihu plauj pusfaku, jeb tif-ko graudi ir pilnigi aisnehmuschees. Naw ne buht jabaidahs,

ka zaur tam labibu famaitahs, jo graudi eenah-fahs pehzal falmôs un ir wifî pilnigi un ne-îsbirft.

2) Tiklihds kâ labiba ir faufa, tad jawed eekfchâ. Newaijaga tik eewest par ahtru, jo tad falmi paleef flitti un fahl peleht; bet newaijaga ari par dauds ilgi tureht us lauka, lai faule un wehffch falmus ne-îskaltè. Slitti, fapelejuschî falmi fflahdè lohpa wefelibai, jo tohs fagremojohht îzetalahs, lohpa eekfchâs fflahdigi twaiki, un par dauds îskaltuschî falmi pa-faudè dauds no fawa fpehka.

Sihmejotees us tam, kâ falmi ir wislabaki îsleetajami, kahdi falmi katrai lohpu fflirai ir derigi un kâ tee ir lohpeem pasneedsami, waram pehz peedfihwojumeem faziht, ka tas noteef jo derigi fflahdâ wihfè:

A. Preeffch aitam. Aitam ir, kâ jau augfchâ minehts, jo derigi falmi no pahf-fchu-augeem. Zaur tam, ka pahf-fchu-angu falmi fatur fewi wairaf ufuras weelas, newaijaga pee teem lîft fflahht dauds fpehka baribas. Aita war ar fawu purninu îsmelleht wîsmasako lapinu un ar faweem afeem preeffch-flohbeem to fakohft fmaliki jo fmaliki. Zitus falmus war fneegt ari aitam, lai tahs no-ehd rohgas un tahdâ wihfè ne-aiseet bohjâ neweens graudinfch, kas kuloht palizis. Efkelus war tik tad doht aitam, kad ir manams falmu truhkums. Ar efketeem tohp aistaupihht lohpu ehdamais un ari falmi. Birms aitam efkelus leef preeffchâ, waijaga tohs papreeffch fapluzinaht. Kas negrib, uhdeni wahroht, mallu tehreht, war efkelus fapluzinaht zaur paschafarfeschanohs. Lai to waretu padariht, waijaga efkelus fajaukt ar fmaliki fakapateem falmu-augeem, aplaiftiht ar uhdeni un falift fflchupâ. Behz 2 deenahm tohp efkeli zaur farfeschanohs tikpat mihkfti, it kâ buhtu pluzinati ar karftu uhdeni. — Bes tam wehl buhtu peeminams, ka tad, kad nemas wairs naw zitas baribas, aitam ari war doht apfchu, flawu un leepu lapas.

B. Preeffch gohwihm. Preeffch flauzamahm gohwihm der wislabaki meefchu falmi. Tapehz ari tahdâs fainneezibâs, fur dauds gohws-lohpu un fur ar meefchu falmeem ween

newar îstift, waijaga tohs doht tik weenigi flauzamahm gohwihm. Nusu falmi gan dohd wairaf fweesta, bet fweestam ir paruhkta garfcha. Salmi, kas ir augufchi kalkainâs weetas, ir preeffch fweesta tee wifu labakee. Kad dohd griku falmus, paleef masak peena. Wislabaki ir, kad gohws-lohpeem dohd falmus — fagreestus efkelds. Efkelus newaijaga greest par dauds îhsus, jo gohws-lohpi atgremojohht fpehj falmus deewsgan fmaliki fakohft. Efkelus war tapat fapluzinaht, kâ jau fazijahm augfchâ preeffch aitam.

C. Preeffch firgeem. Preeffch firgeem war nemt, kâ jau fazijahm, rudsu un puhru falmus. Salmus waijaga fagreest par efketeem fflahdu treijadu eemeslu deht:

1) Lai war peejaukt pee ausahm un lai ar to war falmus aistaupiht.

2) Lai war peejaukt ari pee zitas labibas un ihpaschi pee rudseem un firneem, jo fflaidri rudfi un firni ir firgeem fflahdigi. Zaur tam, ka firgam ehdoht waijaga falmus fakohft, tas fakohfch ari graudus, un tâ padara tohs neflahdigus un tee newar breest.

3) Kad firgeem dohd wefelus falmus, tad tee falmus ehdoht nodeldè flobus. Kad falmi fagreesti, tad tas newar notift. Tahdeem firgeem, kam ja-eet arween pee darba, waijaga doht efkelus, jo tad firgi ahtraki pa-ehdahs nekâ ar gareem falmeem.

Par komposta laudfchm un komposta fagatawofchann*).

Par komposta krahfchanu un fagatawofchann waijag femkohpim ruhpetees zil ween ir eefpehjamâ. Ar labu kompostu war uftureht plawas augligas un wifus fflakka mehflus weft us laukeem. Daschi dohmâ, kad semes fflchupas ap-

*) Par kompostu „Datw. Aw.“ jau reifi ratfîija. Bet fchi leeta ir tik fwariga, ka wehl par to buhtu jarunâ. Bes tam fchi komposta fagatawofchana ir druftu zitada.

laista ar wirzu, ir jau komposts gatavs. Tahdāhm semes laudsehm truhst spēhzigu weelu, un tahs waretu labak nemt preeksch pakaisahm stakdōs. Tahdas leetas, kas preeksch komposta ir waijadstigas, ir atrohnamas katrā fainneezibā. Preeksch komposta ir derigi sehtas plazi fāschkipeleti dubki, no uhdēna fanestas semes un atleekas no buhwplatscheem; ari war stakus, ja tee naw brugeti, rakt dšitakus un semi nemt preeksch komposta; to paschu war dariht ar semi schkühndōs, ko peles ir islohdajuschas; ari smalkumi no semes-malkas un grahwju semes ir preeksch komposta lohti derigi. Beidscht ari malkas un semes-malkas pelni, atēijamo weetu mehli, kalki, gipse, mergelis, mehli no zuhtu stalleem un it wijs, kas ween fatur augu baribu, ir kraujams komposta laudse. Komposta laudses jakrauj sehtas-platscha tuwumā un jafargā, ka tahm netef uhdens wirsū. Tahdā laikā, kur wairak watas, un ihpāschī ihfajās rudens deenās, war komposta laudses fawest lihds 10 pehdu augstas. Kraut war tahdā wijsē, ka no weenas pufes war laudsei it wregli usbraukt wirsū. Ir labi, kad laudsi kraujoht noleek il pa kahrtai sirgu mehflus un paschā wirsgalā kahrtu mergela jeb gluhdas. Sirgu mehli kompostu ahtraki fandraudse un mergelis paleek no gaisa irdens. Lai komposts buhtu ihsti derigs un taptu irdens, waijaga to masakais puhdeht weenu gadu. Lai weizinatū daschadū weelu fapuhfchanu, waijag komposta laudsi 3 lihds 4 reis par gadu pahrrakt. Wairak reisas rakt naw labi, jo tad pasuhd mehfleem dauds spēhka. Pee komposta pahrrakfchanas ir tas labakais, ka nostahda strahdneekus laudses rihta-pufē. Tad waijag laudsi pahrrakt un semi pareisi fajaukt. Pee rakfchanas ihpāschī us tam jaluhko, ka komposts lohpy pareisi fajaukts, jo kad laudsi krauj pirmo reisi, tad ir fajaukshana grubti isdarāma, un tapehž ir tas labakais, kraut lohpa — kahda seme un kahdas weelas tilai ir pee rohkas. Kad ir wirza pee rohkas, war rohkoht kompostu ar to aplaistihst un tahdā wijsē padariht jo

labu. Kad nu semi pehž gada laika wed us nodohmato weetu, tad ta ir irdēna un lihdsiga labakajai dahrsa semei. Ar tā fagatawotu kompostu war mehfloht ne ween plawas, bet ari kahpostus, beetes, kartufelus un ahbolimu. Kompostam tik newaijag peejaukt klāht nesahles sehklas; tahs waijag fadefsināht, waj us kahdu zitu wihsī isnihzināht. Kompostu war ari leetaht preeksch lauku mehflōfchanas, un ihpāschī war mehfloht, kad sehja jau labi eesehluhi.

Lehta laika-glahse.

Kas dabu un notikumus dabā buhs pareisi apluhkojis un wehrā lizis, buhs ari peeredsejis, ka daschi lohpi parahda laika grohsfchanohs dauds labak un drohschak nekā wisu labakahs laika-glahses. Pee teem dšihwneekem, kas wislabak fajuhst jau eepreeksch laika pahrgrohsfchanohs un to parahda zaur famu kustefchanohs, ir peefskaitama dehle. Dehle ja-eeleef wihsna-pudelē no flaidra stikla, un pudelē ja-eeleij pahri pa pufei upeš uhdens. Uhdens ir wasar' il pa 8 deenahm un seem' il pa 14 deenahm ja-isleij, un ja-eeleij atkal zits uhdens; pudelē kalkis ja-apteen ar rupju linu audekla gabalu, lai gaisa war pudelē tapt eefschā. Kad dehle gut faritinajusees pudeles dibinā, tad ir gaidams pastahwigs jauks laiks. Kad nahf lektus waj sneegs, dehle leen us augschu un paleek pudeles kalkā tik ilgi, lihds laiks paleek labs. Us wehtrainu gaisu peld dehle nemeerigi pa uhdeni un nenorimst drihsak, kamehr wehtra nostahjahs. Kahdas deenas preeksch pehrkōna gaisa ar wehtru un leetu — dehle stahw pastahwigi wirs uhdens, ir lohpi nemeeriga un lohkas us weenu un ohtru pufi, it kā no krampjeem raustita. S.

Latw. Awischi redaktors: J. Weide.

No zensures atwehlehts. Jelgawā, 18. Janwarī 1882.

Druckts pee J. W. Steffenhagen un dehsja.